

POSTANOWIENIE

12 lipca 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Władysław Pawlak

na posiedzeniu niejawnym 12 lipca 2024 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku S. K.

z udziałem Wspólnoty Mieszkaniowej D. w W., H. K., A. L., E. F., J. Ś., T. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W., J. K., W. I., E. J., U. Ś., M. J., M. H., T. T., D. Ś., J. S., J. D.1, W. W., Skarbu Państwa – Prezydenta miasta stołecznego Warszawy, A. S., E. S., S. H., H. C., H. Ł., A. B., C. G., H. R., A. D., M. A., J. Ł., M. G., W. S., J. S., S. S., D. L., P. M., M. Z., A. M., S. G., M. D., M. K., W. Ś., A. R., H. R., M. G., W. R., E. D., G. Ś., M. M., T. K., H. D., M. D. i M. Z. o ustanowienie drogi koniecznej,
na skutek skargi kasacyjnej S. K.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Warszawie
z 7 grudnia 2022 r., XXVII Ca 3036/21,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną wnioskodawcy S. K. od postanowienia Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 7 grudnia 2022 r., sygn. akt XXVII Ca 3036/21 Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej nie może ograniczać się do ich ogólnikowego powołania czy przytoczenia (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2000 r., V CKN 1780/00, OSNC 2001, nr 3, poz. 52). Sąd Najwyższy nie ma obowiązku zastępowania skarżącego i poszukiwania argumentów przemawiających za przyjęciem skargi kasacyjnej do rozpoznania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2007 r., I UZ 47/06, OSNP 2008, nr 7-8, poz. 118). Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stanowi jej element samodzielny -

wyodrębniony w oddzielnej jednostce normatywnej i nie może być utożsamiany z innymi wymogami formalnymi skargi kasacyjnej, w tym jej podstawami i ich uzasadnieniem (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, nie publ, z dnia 10 marca 2016 r., II CSK 10/16, nie publ., z dnia 8 stycznia 2019 r., IV CSK 243/18, nie publ.).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001, II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz.11, z dnia 11 stycznia 2002, III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, nie publ., z dnia 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16, nie publ.).

W ocenie skarżącego w sprawie zachodzi konieczność wyjaśnienia, czy w świetle brzmienia art. 145 § 1-3 k.c. brak dostępu do nieruchomości, który jest następstwem podziału nieruchomości i nie doszło do porozumienia pomiędzy zainteresowanymi, to drogę należy wytyczyć nawet przez grunty, które były przedmiotem tej czynności prawnej, choćby ustanowienie szlaku przez inne nieruchomości powodowało dla nich mniejszy uszczerbek.

Taki sposób sformułowanie wątpliwości prawnych nie spełnia wskazanych wyżej kryteriów istotnego zagadnienia prawnego jako przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, lecz jest próbą zmierzającą do poddania osądowi Sądu Najwyższego stanu faktycznego sprawy. Niezależnie od tego trzeba zwrócić uwagę, iż Sąd Najwyższy wypowiadał się już w tej materii. Mianowicie w postanowieniu z 7 listopada 2003 r., V CK 396/02, wskazał że art. 145 k.c. nie zawiera regulacji, która by pozbawiała właściciela nieruchomości możliwości

skutecznego domagania się ustanowienia służebności drogi koniecznej, jeżeli brak odpowiedniego dostępu jest wynikiem jego własnego niedbalstwa, a nawet zawinionego działania. Poza § 2 art. 145 kodeks cywilny nie przywiązuje w ogóle znaczenia do przyczyny pozbawienia nieruchomości dostępu do drogi publicznej. W konsekwencji właściciel nieruchomości, który swoim działaniem praktycznym doprowadził do stanu izolacji tej nieruchomości, nie jest pozbawiony roszczenia o ustanowienie służebności drogi koniecznej, jeżeli tylko okoliczności uzasadniające takie żądanie mają charakter trwały, a nie przemijający. Rozpoznając wniosek o ustanowienie służebności drogi koniecznej, sąd powinien brać pod uwagę wszystkie okoliczności sprawy, tj. zarówno przyczynę, wskutek której nieruchomość została pozbawiona dostępu do drogi publicznej, jak i aktualnie istniejącą możliwość ustanowienia tego dostępu. Gdyby wbrew dyrektywie zawartej w art. 145 § 2 zd. 2 k.c. ustanowienie służebności na gruntach będących przedmiotem czynności prawnej pociągnęło za sobą nieproporcjonalnie wielką stratę lub wymagałoby poczynienia nakładów niewspółmiernie dużych do znaczenia gospodarczego tej służebności, to możliwe jest odstępstwo od przeprowadzenia drogi przez grunty, które były przedmiotem tej czynności prawnej. W innym judykacie (postanowienie z 4 lipca 1974 r., III CRN 125/74, OSNCP 1975, nr 9, poz. 135) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że roszczenie o ustanowienie drogi koniecznej nie przysługuje w sytuacji, gdy trudności drogowe wynikają jedynie z niekorzystnego usytuowania budynków na nieruchomości, ze względu na którą służebność miałyby być ustanowiona. W takim bowiem wypadku chodzi nie o dostęp do drogi publicznej, lecz o łatwiejsze korzystanie z budynków; zorganizowanie natomiast łatwiejszego sposobu eksploatacji nieruchomości należy do właściciela tej nieruchomości.

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt. 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia

prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75, z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, nie publ., z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14, nie publ.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 nie publ. i przywołane tam orzecznictwo).

Zdaniem skarżącego oczywista zasadność skargi kasacyjnej wynika z faktu, że oddalenie wniosku o ustanowienie służebności drogi koniecznej skutkuje istotnym uszczerbkiem dla nieruchomości władnącej, a ponadto jest sprzeczne z interesem społeczno-gospodarczym.

Lektura uzasadnienia zaskarżonego postanowienia, w kontekście motywów wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na tę przesłankę, nie daje podstaw do podzielenia tezy, że orzeczenie to jest oczywiście nieprawidłowe. Według bowiem ustaleń faktycznych Sądów *meritii*. nieruchomości władnące składające się z działek nr [...] i [...]1 (stanowią zaplecze kamienicy położonej na działce nr [...]2) mają dostęp do drogi publicznej (ul. [...]) przez przejście w tej kamienicy (korytarzem o szerokości 120 cm, a potem schodami w górę o szerokości ok. 1 m). Na nieruchomościach składających się z działek nr [...] i [...]1 znajduje się altana śmieciowa, przy czym śmieci z tej kamienicy, podobnie jak z innych pobliskich kamienic od wielu lat są wystawiane w celi ich odbioru przed te kamienice. Sądy obu instancji zwróciły uwagę, że jedynym argumentem wnioskodawcy za ustanowieniem służebności drogi koniecznej dla nieruchomości składających się z działek nr [...] i [...]1 przez nieruchomość obciążoną (składającą się z działki nr [...]) jest konieczność odbioru śmieci, które są składowane w altanie śmietnikowej, zaś do opróżnienia kubłów ze śmieciami wystarczy opisany wyżej dostęp pieszy. Niezależnie od tego wnioskodawca faktycznie dąży do ustanowienia drogi koniecznej dla nieruchomości składającej się z działki nr [...] (wnioskodawca jest jej współwłaścicielem w 2/3 częściach) zabudowanej kamienicą, która jest

położona przy drodze publicznej. Sądy wskazały również, że wnioskodawca nie wykazał, iż nie jest technicznie możliwe poszerzenie klatki schodowej oraz zmniejszenie kąta nachylenia schodów w celu poprawy dogodności wynoszenia kubłów ze śmieciami. Wskazywana przez wnioskodawcę służebność przez nieruchomości składająca się z działki nr [...] w celu przystosowania jej do przejazdu (z obciążeniem do 2,5 tony), wymagałaby wykonania kosztownych prac technicznych, polegających na wzmocnieniu płyty stropowej pomieszczeń piwnicznych.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

Prawidłowe imię uczestniczki H. D. zostało ustalone w oparciu o dane z księgi wieczystej.

[SOP]

[a!]